

N:o 16.

Ank. till Riksd. kansli den 26 mars 1895, kl. 6 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag angående inrättande af ett statslotteri.

Utskottet har fått mottaga en inom Andra Kammarerna af herr J. August Sjö väckt motion, n:o 160, deri han föreslår, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t tacktes låta utarbета och för nästkommande Riksdag framlägga förslag till sådan ändring uti kongl. förordningen den 6 augusti 1881, angående förbud emot lotterier m. m., att ett statslotteri måtte inom riket inrättas».

Som stöd för denna sin hemställan anför motionären följande: »Under det en del människor äro lyckliga och nöjda med det lilla samt arbeta och sträfva för att nära sig och de sina, är det deremot andra, som se all jordisk lycka och trefnad vara koncentrerad i rikedom samt förden-skull ej gerna gifva sig någon ro eller rast i sitt jägtande efter hvad de söka, utan äflas om att på alla möjliga lofliga sätt vinna det mål, de eftersträfva, nemligen — rikedom. Med vetskap om dessa sistnämnda människors svaghet i att vinna och förvärfva, ja, måhända äfven för att bereda sig inkomster, hafva flera stater, såsom Tyskland och Danmark med många andra länder, anordnat statslotterier, på det att den, som vill, kan och har råd, må i loflig och under statens kontroll stående anstalt

komma i tillfälle att bjuda lyckan handen; men inom vårt land, Sverige, har man på senare tider ej velat veta af stats-penninglotteri; dock likväl, hvilket jag ej anser är bättre, har det hos oss inrättats jernvägs- och teaterlotterier samt genom tillåtelse äfven konst- och industrilotterier. Följden har genom ett sådant förfarande blifvit den, att, då det hos oss icke finnes penninglotteri som i andra länder, de, som vilja spela, vända sig dit, der de kunna tillfredsställa denna sin önskan, hvadan på så sätt derigenom årligen till utlandet från Sverige utgå milliontals kronor, hvilka penningar sedermera af våra bankinrättningar få infrias med guld eller statsobligationer. Genom inrättande af ett penninglotteri i eget land vunnas de fördelarna, dels att penningarna stannade inom landet, dels att de spelande sjelfva då med sina uppdrag antingen direkt kunde vända sig till lotteriet eller till de antagna kollektörerna och sålunda sluppe, såsom någon gång händt, genom att vända sig till utländska ombud, att svenska spelare förlorat både insats och vinst, dels att den vinst, som ett statslotteri inbringar, kunde komma svenska staten till godo och ej utlänningen. Den inkomst, som härigenom uppkomme, och säkert skulle räknas i milliontals kronor årligen, blefve visserligen ett slags indirekt skatt, men som dock i olikhet med alla andra skatter helt säkert skulle bäras utan minsta knot. Öfver hela landet spelas på utländska lotterier. Derom vittnar den ofantliga mängd lotteribref, ankommande och afgående, som dagligen gå genom postverket; och så länge brefhelgden anses böra respekteras, är absolut omöjligt att hindra, det svenskarne spela på lotteri i utlandet.

Vi få således så länge, som det nu är, finna oss i att stora penningssummor årligen gå ur landet för ett så improduktivt ändamål, som att en eller annan vinst efter hård beskattning möjligen faller på svenskt område. Af de vinster, som utfalla, läres i Hamburg afdragas 10 %, som tillfalla staden, och i Danmark 16 %, som tillfalla staten.

Emot ett statslotteris inrättande skall måhända någon invända, att det blefve demoraliserande, men derpå svaras, att penninglotterier icke äro mera demoraliserande än de lotterier, vi nu hafva, utan är penninglotteri tvärtom rättvisare och bättre, enär vinnaren der får valuta i reda penningar, då det deremot icke är så förhållandet uti andra lotterier. För öfrigt är jag bestämdt förvissad om att, derest penninglotterier verkade skadligt och demoraliserande, skulle så klokt folk som tyskar och danskar äro för länge sedan upphört dermed; men så är ingalunda förhållandet, utan meddela oss i stället tidningarna, att antagligen till följd af det stora deltagandet från svensk sida uti att spela på lotteri i Danmark har finansministern derstädes i dessa dagar ingått till Folketinget med förslag derom, att klasslotteriet der skall utvidgas och omfatta ända till 125,000 lotter i

stället för nu 85,000, hvarje lott å 50 kronor, samt utgå under två serier om året med inalles 12,500,000 kronor.

Bland andra motiv för förslaget anföres att, ehuru blott tvenne år förflutit sedan den sista utvidgningen af lotteriet, ha lotterna i danska klasslotteriet rönt så liflig efterfrågan, att denna på långt när icke kunnat tillfredsställas. Många, som förgäfves sökt erhålla lotter, ha sett sig nödsakade att vända sig till de tyska lotterierna för att få sin spellust tillfredsstäld, och mycket penningar gå derigenom ur landet.

Ehuru ej officiellt, påstås dock med säkerhet, att svenskar årligen i utlandet bortspela omkring nio millioner kronor.

Min åsigt är därför, att svenska folket sjelf bör tillvarataga sin egendom och ej, på sätt nu sker, lättsinnigt bortkasta den till utlåndingen.»

Innan utskottet går att yttra sig i frågan, har detsamma ansett sig böra framlägga en kort historik öfver lotterifrågan inom vårt land, deraf en icke obetydlig ledning för omdömet torde erhållas.

Frågan om lotterier är gammal. Att få någon bestämd uppgift på, när lotterier i vårt land först inrättades, synes vara rätt vanskligt, och det försöket förutsätter ett så vidlyftigt arbete, att det för nuvarande syfte icke heller kan anses erforderligt.

En tillfredsställande ledning torde man dock få, om man börjar med att taga del af högsta domstolens den 21 juni 1821 gjorda utredning och uttalande med anledning af till densamma stäld remiss från Kongl. Maj:t den 1 juni samma år, huruvida under dåvarande omständigheter i allmänhet måtte kunna tillåtas, att å lotterier försälja fast egendom och man sedan följer riksdagsförhandlingarna till år 1891, då motion sist förelåg i lotterifrågan.

»Redan från äldsta tider tillbaka», säger högsta domstolen, »hafva, med Kongl. Maj:ts tillstånd, lotterier ad pios usus och det allmännas nytta funnits inrättade.» Ibland sådana inrättningar nämndes dels den, som blifvit kaptenen Rosenmüller beviljad, emot förbindelse att från 1727 hvar tredje år afbetala å rikets gäld 30,000 daler samt, hvilket lotteri fortfor till 1739, men då, i anseende till Rosenmüllers underlåtenhet att uppfylla sitt ofvan berörda åtagande, upphörde; dels ock de lotteri-inrättningar, som till Trollhätte slussverksbyggnads iståndsättande samt till förmån för åtskilliga städer, såsom Halmstad, Strömstad och Askersund äfvensom en del församlingar, till understöd vid kyrkobyggnader och reparationer blifvit beviljade.

Beträffande det allmänt kända nummerlotteriet inhemtas följande: Till 1769 års riksdag gjorde Kongl. Maj:t framställning om inrättande af ett genuesiskt lotteri. Den 30 januari 1770 inkommo Rikets Ständer med ett underdånigt tillstyrkande, att en dylik lotteriinrättning måtte gå i verkställighet och taga sin början, då det för Trollhätte slussverks lotteri-intressenter utfärdade privilegium upphörde, hvarjemte rikets ständer anslogo en fond af 16,666 rdr 32 sk. b:co, med vilkor, att denna summa af inflytande lotteri-inkomster skulle, så snart ske kunde, statsverket ersättas. Kongl. Maj:t utfärdade derefter den 16 april 1771 kungörelse om inrättande af ett genuesiskt lotteri här i riket. Vid 1772 års riksdag åter, då fråga väcktes om nämnda fonds afsättande, förklarade rikets ständer sig icke kunna bifalla berörda lotteriinrättning, och verkställigheten deraf blef således inställd, till dess Kongl. Maj:t den 1 december sistnämnda år beslöt, att för dess och kronans räkning inrätta det till 1841 varande genuesiska nummerlotteriet. I sammanhang härmed beslutades, att Trollhätte slussverks lotteri skulle mot ett skadestånd af 72,000 daler k:mt upphöra, men öfriga här i riket privilegierade lotterier lära hafva fortfarit till dess privilegierna för hvart och ett lupit till ända.

Sedan, vid 1738 års riksdag, rikets ständer inhemtat kännedom om beskaffenheten af de lotteriinrättningar, här i riket då funnos, och dervid förnummit, att enskilda personer dels med och dels utan erhållna kongl. privilegier, inrättat lotterier, afläto rikets ständer till Kongl. Maj:t, den 18 april 1739, underdånig skrifvelse med hemställan derom, att andra lotteriinrättningar än ad pios, usus och publici nytta ej måtte tillåtas. I anledning af denna skrifvelse anbefalde Kongl. Maj:t genom skrifvelse af den 10 juli 1739 öfverståhållaren i Stockholm att draga försorg om verkställigheten af detta beslut.

Med anledning deraf, och då trots kongl. brefvet en vid namn Norman låtit trycka en plan till ett juvel-, silfver-, möbel- och varulotteri samt flera lotterier af dylik beskaffenhet förut blifvit dragna, ingick öfverståhållarembetet till Kongl. Maj:t med skrifvelse af den 3 oktober 1748 och hemställde i underdånighet, att vid 200 daler s:m:s vite måtte varda förbjudet att inrätta och verkställa andra lotterier än sådana, som ad pios usus, med Kongl. Maj:ts privilegier under vederbörandes inseende finga anläggas. Till svar härå förstodigade Kongl. Maj:t genom skrifvelse den 7 november 1750 öfverståhållaren att utfärda en kungörelse, som vid 200 daler s:m:s vite förbjöd inrättandet af lotterier, af hvad namn de vara månne, utom dem, som redan voro privilegierade; i följd hvaraf öfverståhållarembetet, genom publikationen den 2 januari 1751, kungjorde Kongl. Maj:ts berörda beslut till efterlefnad.

Enär icke dess mindre enskilda lotterier fortforo, utfärdade Kongl. Maj:t, uppå rikets ständers tillstyrkande, den 18 juni 1772 förbud mot alla lotterier till enskild förmån, hvarest de helst kunde inrättas och hållas, vid vite af 400 daler s:mt och stadgade derjemte, att den eller de, som antingen hos Kongl. Maj:t eller rikets ständer vågade derom göra ansökning, skulle böta 2000 daler s:mt.

Genom kongl. brefvet den 11 december 1783 samt kommerskollegii i anledning deraf utfärdade kungörelse den 28 januari 1784, blef äfven all försäljning här i riket af lotter för utländska lotteriers räkning förbjuden. Detta förbud upphäfdes dock genom kongl. brefvet den 6 juni 1826.

Kongl. Maj:t afgaf vid 1823 års riksdag propositionen n:o 41 till rikets ständer med förslag till särskild författning om fast egendoms försäljning å lotteri. Adeln, presterskapet och borgareståndet afstyrkte sådan författning, hvaremot bondeståndet biföll propositionen. Detta oaktadt utfärdade Kongl. Maj:t den 20 april 1824 på 2:ne års försök eller till 1826 års utgång kungörelse om fast egendoms försäljning på lotteri. Ännu år 1840 fortsatte dock detta slags lotteri, hvarefter detsamma, på grund af rikets ständers underdåniga skrifvelse den 29 juli 1840, upphäfdes genom kongl. förordningen den 21 mars 1844.

Från och med år 1834 har lotterifrågan mångfaldiga gånger och under skiftande former förekommit vid riksdagarne. För öfverskådlighetens skull torde det vara skäl att indela de väckta motionerna i följande grupper, eller de som afse: 1) afskaffande af alla lotterier i riket, 2) inrättande af statslotterier, 3) skärpta bestämmelser, afsedda att inskränka och om möjligt omintetgöra spelet å så väl inländska som i synnerhet å utländska lotterier, 4) inrättande af industrilotterier och 5) om premieobligationslån.

Hvad då först angår frågan om *förbud mot alla slags lotterier i riket*, så finner man:

1. Att vid 1834—35 års riksdag herr Cederborg i borgareståndet motionerade a) om nummerlotteriets afskaffande och b) om förbud mot eller beskattning af offentlig försäljning utaf alla utländska lotterisedlar. Motionen afslogs.

2. Vid 1840—41 års riksdag väckte hans excellens grefve Gustaf Löwenhjelm motion om nummerlotteriets afskaffande, enär lotteriet spelade »obeskedligt» — uttrycket är mildradt, säger motionären — och enär alla europeiska regeringar bannlyst nummerlotterier såsom en immoralisk kräfta.

3. Vid samma riksdag gjordes samma yrkande i motion af herr Emil von Troil, af följande skäl: alla hazardspel äro såsom moraliskt fördeliga genom gällande förordningar inom riket förbjudna; emedan nummerlotterier tydligen gjorde större affärer än alla spelinrättningar tillsammans och emedan genom insatsernas nedsatta belopp det nästan utslutande vore afsedt att förleda arbetsklassen och aflocka densamma dess besparade tillgångar, hvartill komme, att troligen ingen spelinrättning vågat tillägna sig så betydlig andel af de spelandes insatser, ända till tredjedelen och hälften, som nummerlotteriet. Och slutligen därför att staten då mera ej saknade anständiga utvägar att fylla sina verkliga behof.

4. Vid samma riksdag yrkade herr Arvid Ribbing, att lagen om fastigheters förvärfvande genom lotterispel måtte afskaffas och allt lotteri på jordegendom upphöra.

Dessa motioner föranledde rikets ständers underdåniga skrifvelse den 29 juli 1840, hvori hemställes, att »alla enskilda lotteriföretag, af hvad beskaffenhet de vara må, å fast eller lös egendom måtte ytterligare vid betydligt vite förbjudas samt att, i händelse kongl. nummerlotteriet icke kommer att afskaffas, det äfvenledes måtte förbjudas att inrätta något lotteri, grundadt på detsammans dragningar» och att »det uti kongl. brefvet den 11 december 1783, kungjordt genom kongl. kommerskollegii kungörelse den 28 januari 1784, stadgade förbud emot försäljning af lotter här i riket för utländska lotteriers räkning måtte, med upphäfvande af kongl. brefvet den 6 juni 1826, varda till dess kraft och verkan förnyadt».

Denna skrifvelse framkallade kongl. förordningen den 21 mars 1844 angående förbud mot lotterier. Genom denna förordning undantogs dock ifrån förbudet rätten att bortlotta lösören för välgörande ändamål och konstverk för svenska konstidkares understödjande. Dessförinnan hade nummerlotteriet genom kongl. kungörelsen den 4 juli 1841 förklarats skola upphöra med ingången af detta år. Kongl. Maj:t kunde så mycket hellre sanktionera Riksdagens beslut, som Kongl. Maj:t sjelf till 1828 års riksdag gjort framställning om nummerlotteriets upphörande, ehuru Riksdagen då ej var af samma åsigt.

5. Vid 1859—60 års riksdag väcktes i bondeståndet motion af herr Sven Heurlin från Kronobergs län med förslag, att stor plikt och strängt straff måtte stadgas för försäljning af alla slags lottsedlar samt för deras utbudande till salu i tidningarna eller på annat sätt. Motionen afslogs, enär ett bifall skulle förutsätta ändring af §§ 2 och 3 i gällande tryckfrihetsförordning, hvarom dock icke var fråga i motionen.

6. Under 1872 års riksdag yrkade herr S. Ribbing uti sin inom Andra Kammaren väckta motion, n:o 166, »att Riksdagen för sin del be-

slutar och till Kongl. Maj:t ingår med underdånig anhållan, att § 2 i kongl. förordningen den 21 mars 1844 angående förbud mot lotterier upphäves». Sålunda ville denne motionär äfven borttaga välgörenhets- och konstlotterierna. Lagutskottet afstyrkte. Första Kammaren biföll utskottets hemställan med 51 ja mot 39 nej. Andra Kammaren biföll utskottets förslag utan votering, sedan 6 ledamöter talat för utskottets förslag och 3 för motionen.

7. Vid 1873 års riksdag väckte herr von Kock i Första Kammaren motionen n:o 13 med förslag i samma syfte som herr Ribbing. Lagutskottet afstyrkte, och Riksdagen biföll afstyrkandet utan votering, efter det endast motionären yttrat sig i ämnet.

Hvad sedan vidkommer frågan om förslag till *inrättande af statslotteri*, har man att anteckna följande fall, då frågan i motionsväg varit före i Riksdagen:

1. Vid 1834—35 års riksdag väcktes hos ridderskapet och adeln af herr Bernhard Rosenblad motion om dåvarande nummerlotteriets förändring till klasslotteri. Motionen afslogs.

2. Vid 1840—41 års riksdag gjorde samme motionär enahanda yrkande, med det tillägg, att så höga insatser skulle bestämmas, att den fattigare delen af befolkningen icke kunde deltaga uti spelet. Motionären yrkade sådant lotteri af rent statsekonomiska skäl. Motionen afslogs.

3. År 1868 väckte herr Anders Nilsson en motion, n:o 324, i Andra Kammaren om att »hos Kongl. Maj:t anhålla, det ändring måtte ske i kongl. förordningen den 21 mars 1844 således, att lotterier äfven här i landet må kunna inrättas och lottsedlar utbjudas till allmänheten, under vilkor, att konungens befallningshafvande pröfvat och afgjort att tillräckliga garantier finnas för lotteriföretaget». Lagutskottet afstyrkte, och Riksdagen biföll detta afstyrkande, sedan i Andra Kammaren 4 ledamöter talat för motionen och 2 för utskottet.

4. Vid 1873 års riksdag väckte herr Åke Andersson i Andra Kammaren motionen n:o 166, med yrkande på upphäfvandet af ofta nämnda kongl. förordning och att ett penning-statslotteri, efter mönstret af danska klasslotteriet eller annan dylik inrättning, här i landet måtte upprättas. Lagutskottet afstyrkte. Första Kammaren biföll utskottets förslag utan ett ord. Andra Kammaren godkände också punkten utan votering, sedan för utskottets förslag talat 6 och för motionen 4.

5. Vid 1888 års riksdag föreslog herr Elis Nilsson i motionen n:o 145 i Andra Kammaren skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte, att, för att inom landet behålla den mängd af millioner, som nu gå icke allenast till

Danmark, utan äfven till andra länders penninglotterier, ett statspenninglotteri skulle inrättas i Sverige. Tillfälliga utskottet n:o 1 i sitt utlåtande n:o (6) 15 tillstyrkte. Andra Kammararen afslog med 61 röster mot 54 utskottets förslag.

6. År 1889 gjorde samme motionär genom motionen n:o 137 samma yrkande. Tillfälliga utskottet n:o 2 i sitt utlåtande n:o (6) 35 tillstyrkte. Kammararen afslog utskottets förslag utan votering.

Beträffande sträfvandena att åstadkomma *skärpta bestämmelser*, afsedda att inskränka och om möjligt omintetgöra spelet å såväl inländska som i synnerhet utländska lotterier, har man att anteckna följande:

1) Vid 1859—60 års riksdag väcktes i bondeståndet motion af herr J. O. Almqvist från Norrbotten, deri han yrkade, att, såsom tillägg till kungl. förordningen den 21 mars 1844, ansvar måtte stadgas ej mindre för myndighet, hvilken lemnade tillstånd till lotteri i andra än de i lag tillåtna fall, än äfven för den, som tryckte eller befordrade inbjudning eller tillkännagifvande till deltagande i lotteri. Motionen afslogs på den grund, att nämnda förordning förbjöd lotteri.

2) Vid 1862—63 års riksdag föreslog herr J. G. Dahlgren uti sin i bondeståndet väckta motion, n:o 319, att, så vida utländska lotterispel icke alldeles kunde i riket förbjudas, antingen ktingsändningen af utländska lotteriprospekter samt försäljning af utländska lotterisedlar öfverlemnades åt en eller flera, för redbarhet kände och inom landet boende svenske män, hvilka voro ansvariga för, att allmänheten härutinnan icke blefve bedragen, eller ock att åt en person uppdroges att noggrant följa lotteriväsendet utomlands och för den svenska allmänheten tillkännagifva, hvilka lotterifirmor voro att anse såsom redbara och solida samt hvilka lotterier erbjödo de bästa fördelarne för den spelande o. s. v. Motionen afslogs på den grund, att kongl. förordningen den 21 mars 1844 stadgar vite af 500 rdr, eventuelt fängelse med arbete, för lotterikollektörsverksamhet.

3) Vid 1865—66 års riksdag yrkade doktor C. Petrelli uti sin motion n:o 39 inom presteståndet, att till § 1 i kongl. förordningen den 21 mars 1844 skulle göras det tillägg, att utgifvare af tryckt skrift eller tidning skulle, i anseende till deruti införda annonser om utbudning eller försäljning af sådana lotter, anses såsom hade han sjelf utbudit lotterna. Lagutskottet säger sig i utlåtandet n:o 3 icke ega befogenhet att enligt 29 och 33 §§ riksdagsordningen taga befattning med frågor, som röra ändring i tryckfrihetsförordningen och återlemnade motionen. Dervid läto Ständerna bero.

4) Vid 1867 års riksdag motionerade i Första Kammararen herr P. de Laval om tillägg, att lotterier samt utbudning och försäljning af lotter

icke i något fall finge utsträckas utöfver de undantagsfall, kongl. förordningen den 21 mars 1844 medgifver, och att fast egendom, i afseende å hvilken lotteri i en eller annan form egde rum, skulle, likasom om lösegendom redan var stadgadt, dömas förbruten. Lagutskottet afstyrkte i sitt utlåtande n:o 86 motionen. Första Kammaren återremitterade ärendet till utskottet, under det Andra Kammaren utan votering antog utskottets förslag, hvadå frågan föll.

5) År 1876 väckte herr I. Asklöf motionen n:o 82 i Andra Kammaren om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att i det förbud, som genom kongl. brefvet till generalpoststyrelsen den 22 oktober 1875 utfärdades, att med post befordra eller till adressat utlemna i korsband sända meddelanden rörande försäljning af lotter till penningars eller annan lös och fast egendoms bortlottande, inom eller utom riket, äfven måtte ingå inhemska tidningar och andra skrifter. Tillfälliga utskottet n:o 2 afstyrkte motionen, ehuru det sympatiserade med syftet, enär tryckfrihetsförordningen icke hindrar den periodiska pressen att meddela dylika annonser. Kammaren biföll utskottets afstyrkande utlåtande.

6) År 1880 förnyades genom motionen n:o 17 af herr C. O. Berg i Första Kammaren detta yrkande, likväl i förändrad form och med tillägg om förbud mot premier åt prenumeranter af tidningar. Bevillningsutskottet afstyrkte. Fyra ledamöter reserverade sig och tillstyrkte bifall. Första Kammaren antog efter återremiss motionen i förändrad form. Andra Kammaren åter biföll utskottets förslag med 137 ja mot 48 nej. Frågan var dermed fallen.

7) År 1881 hade herr Adlercreutz inom Andra Kammaren i motionen n:o 65 föreslagit följande tillägg i tryckfrihetsförordningens 3 §: »14. Inbjudningar till lotteri, äfvensom lotteriannonser samt vinstlistor för enskilda eller utländska lotterier. Brottet straffas med böter högst 100 rdr.» Konstitutionsutskottet afstyrkte. *Skäl*: Enskilda vissa lotterier äro tillåtna enligt 2 § kongl. förordningen den 21 mars 1844. De förbjudna lotterierna följas af straff. Utländska lotterier finna vägen genom agenter. Spelsjukan kan sålunda ej genom lagen qväfvas. Begreppet lotteri är sväfvande. Rättsfallet skall icke afgöras vid domstol utan af jury. Deraf komma förvecklingar af betänkelig art att uppstå. Riksdagen biträdde utskottet: Första Kammaren med 55 röster mot 50, Andra Kammaren med 75 mot 73.

8) Samme motionär föreslog samma år i motionen n:o 64, att hos Kongl. Maj:t anhålla om förändrad lydelse af 1 § i kongl. förordningen den 21 mars 1844 i det syfte, hvori herrar Asklöf och Berg motionerat. Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2 tillstyrkte i sitt utlåtande n:o (5) 11 bifall. Andra Kammaren antog med 88 ja mot 51 nej följande af

herr Wieselgren under diskussionen framställda förslag: »att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan förklaring af hvad med lotteri i kongl. förordningen den 21 mars 1844 förstås, att det med samma förordning åsyftade ändamål må kunna vinnas fullständigare än hittills visat sig vara fallet.» Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1 tillstyrkte i sitt utlåtande n:o 17 kammaren att biträda Andra Kammarens beslut. Så skedde ock utan diskussion. Följden blef underdåniga skrifvelsen n:o 56, deri särskildt framhölls litterär förläggareverksamhet förenad med lotteri, och kongl. förordningen den 6 augusti 1881, som ännu gäller.

9) År 1881 upplifvade herr Gasslander herr Adlercreutz' motion n:o 65 näst föregående år om ändring af 3 § tryckfrihetsförordningen. Konstitutionsutskottet tillstyrkte bifall. Första Kammaren godkände utskottets utlåtande utan diskussion. Andra Kammaren med 135 ja mot 40 nej. Förslaget blef sålunda hvilande till grundlagsenlig behandling. Beslutet godkändes af 1882 års Riksdag, derom Kongl. Maj:t underrättades genom skrifvelsen n:o 2, hvarpå Kongl. Maj:t utfärdade lagändringen. Se Svensk författningssamling n:o 19 år 1882!

10) Vid 1889 års riksdag hemstälde herr J. Eriksson i Borekulla i sin motion n:o 119 inom Andra Kammaren om underdånig skrifvelse i syfte att erhålla större säkerhet för den lottspelande vid bortlottande af saker för konst eller industri, bazarartiklar och dylikt. Tillfälliga utskottet n:o 2 i sitt utlåtande n:o (6) 35, punkten 3:o, afstyrkte, och kammaren biföll utan diskussion detta utskottets afstyrkande.

11) År 1891 hemstälde herr A. G. Björkman i sin inom Andra Kammaren väckta motion n:o 103 om sådant tillägg till 1 § kongl. förordningen den 6 augusti 1881, att publicerandet eller spridandet af vinstlistor för förbjudna lotterier också måtte varda förbjudna. Tillfälliga utskottet n:o 4 i sitt utlåtande n:o 1 afstyrkte, enär syftet ej kan vinnas utan ändring af tryckfrihetsförordningen, hvarom då ej var fråga. Kammaren godkände utskottets förslag.

Frågan om *inrättande af industrilotterier* har förevarit vid nedan tecknade tillfällen:

1) Vid 1867 års riksdag hemstälde herr S. A. Hedlund om underdånig skrifvelse i syfte, att medgifvandet att för välgörande ändamål bortlotta lösören måtte utsträckas derhän, att bortlottning af industriföremål för välgörande och allmännyttiga ändamål kunde medgifvas. Tillfälliga utskottet n:o 4 afstyrkte i sitt utlåtande n:o (3) 9 motionen, och Andra Kammaren biföll detta afstyrkande, sedan 6 ledamöter talat för utskottets förslag och 3 för motionen.

2) Vid 1873 års riksdag hade herr Olof Ahlström m. fl. inom Andra

Kammaren i motionen n:o 49 föreslagit, att till § 2 i kongl. förordningen den 21 mars 1844 måtte fogas ett tillägg i syfte att jemväl s. k. konstflits- och industrilotterier, hvilka icke åsyfta enskild vinst, måtte få inrättas. Lagutskottet afstyrkte, och Riksdagen biföll utskottets förslag, Andra Kam-maren dock efter votering med 103 ja mot 35 nej.

3) Vid 1888 års riksdag yrkade herr Elis Nilson genom motionen n:o 145 i Andra Kammaren skrifvelse till Kongl. Maj:t om ändring af kongl. förordningen den 6 augusti 1881 i den rigtning, att industrilotterier in-rättas inom landet för att derigenom söka höja handtverkerierna och yrkesmännens arbetsskicklighet, bereda afsättning för inhemska handtverks-produkter och sålunda förhjelpa vår industri till öfvervinnande af det tryck, under hvilket den en följd af år arbetat. Tillfälliga utskottet n:o 1 i sitt utlåtande n:o (6) 15 afstyrkte. Och kammaren godkände detta afstyrkande.

4) Äfven år 1889 hemstälde herr Elis Nilson i motionen n:o 138 inom Andra Kammaren om inrättande af industrilotterier. Tillfälliga ut-skottet n:o 2 i sitt utlåtande n:o (6) 35, punkten 4:o, tillstyrkte bifall. Kammaren afslog utskottets förslag med 97 röster mot 78.

5) År 1890 yrka herr G. W. Lyth i motionen 32 och herr Z. Larsson i motionen n:o 62 inom Andra Kammaren också på inrättandet af industrilotterier. Tillfälliga utskottet n:o 4 i sitt utlåtande n:o (2) 13 tillstyrkte. Kammaren biföll utskottets förslag med 113 ja mot 80 nej. Första Kammarens tillfälliga utskott tillstyrkte och kammaren biföll detta tillstyrkande med 62 röster mot 48. Följden blef riksdagsskrifvelsen n:o 28, hvilken dock veterligt icke föranledt utfärdande af någon allmän författ-ning i ämnet.

Vidkommande slutligen frågan om *premie-obligationslån*, så hafva följande motioner väckts:

1) År 1868 hemstälde herr Anders Nilsson i Andra Kammaren genom sin motion n:o 324 om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om den ändring af lotteriförordningen den 21 mars 1844, att den tydligen komme att uttrycka, hvad dess mening från början varit och Kongl. Maj:t äfven sedan genom utslag förklarar, nemligen att densamma ej lägga hinder i vägen för utlottning af aktier och obligationer, der det insatta kapitalet återbekommes. Lagutskottet afstyrkte, och Riksdagen biföll detta afstyrkande, sedan i Andra kammaren 4 talat för motionen och 2 för utskottets förslag.

2) Vid 1882 års riksdag väckte herr A. Hedin motionen n:o 121, deri han föreslog sådan ändring i kongl. förordningen angående lotterier den 6 augusti 1881, att densamma icke varder tillämplig å utländska

premie-obligationer, utgifna af stat och kommun, dock att handel med s. k. promesser fortfarande varder förbjuden. Tillfälliga utskottet n:o 1 i sitt utlåtande n:o (7) 13 tillstyrkte bifall. Andra Kammarren godkände detta förslag med 69 ja mot 63 nej den 15 maj. Första Kammarren remitterade detta ärende samma dag till sitt tillfälliga utskott n:o 1, som dock ej synes hafva hunnit afgifva något förslag i frågan vid den riksdagen, hvadan frågan således synes hafva förfallit.

3) Vid 1889 års riksdag föreslog herr G. F. Berndes i sin motion n:o 179 inom Andra Kammarren upphäfvande af § 2 i nyssnämnda förordning i syfte att få införda premie-obligationslån. Tillfälliga utskottet n:o 2 i sitt utlåtande n:o (6) 35, punkten 2:o, afstyrkte motionen, enär ett bifall skulle lemna rum för lotteri i förening med litterär förläggareverksamhet. Kammarren biföll utan diskussion utskottets förslag.

Hvad vidkommer det år 1860 upptagna jernvägs-premie-obligationslånet på 2,000,000 thaler preussiskt Courant, så har icke Riksdagen, utan riksgäldsfullmäktige beslutat denna låneform, om än Riksdagen kan anses indirekt hafva godkänt densamma, då den lemnat åt riksgäldsfullmäktige frihet att på sätt de funno lämpligt upptaga lånet.

Likaså är det premie-obligationslån å 10 millioner kronor, som år 1889 beviljades teaterkonsortiet, icke beslutadt af Riksdagen utan af Kongl. Maj:t, ehuru Riksdagen kan anses hafva indirekt godkänt lånet, då Riksdagen biföll kongl. propositionen om de förutsättningar, under hvilka lånet skulle upptagas.

Af hvad här ofvan anförts beträffande lotterifrågan i vårt land framgår följande:

att sedan äldsta tider lotterier för välgörande ändamål och till det allmännas nytta inom landet tillåtits;

att inom Riksdagen tvenne stridande tankeriktningar sökt göra sig gällande: den ena att allt slags lotterispel är otillbörligt och såsom sådant bör upphöra, den andra att vissa slags lotterispel må anses vara berättigade och nyttiga samt fördenskull tillåtna;

att följande penninglotterier, till förmån för statskassan, uppå rikets ständers initiativ upphäfts: a) det äldsta kända, nemligen det år 1727 åt kaptenen Rosenmüller beviljade lotteriet, hvilket upphörde redan 1739; b) det år 1771 upprättade nummerlotteriet, som afskaffades med ingången af år 1841;

att det år 1824 af regeringen mot de tre första riksståndens afstyrkande beslutade lotteriet till försäljning af fast egendom också upphäfdes genom 1844 års lotteriförordning;

att alla lotterier till enskild förmån alltid ogillats och belagts med vite;

att spel å utländska lotterier blef förbudet år 1784, i det att försäljning här i riket af lotter för deras räkning då belades med förbud, hvilket dock af Kongl. Maj:t upphäfdes år 1826; att förbudet i följd af rikets ständers skrifvelse den 29 juli 1840 blef förnyadt genom 1844 års kongl. förordning angående förbud mot lotterier; att sedan dess motioner i syfte att försvåra eller omöjliggöra spel å dylika lotterier gång efter annan väckts samt föranlett riksdagsskrifvelser åren 1880 och 1882, hvilka åter i sin ordning framkallat kongl. förordningen den 6 augusti 1881 angående förbud mot lotterier och ändringen i § 3 tryckfrihetsförordningen (Svensk Författningssamling 1882, n:o 19), äfvensom att, då nu nämnda åtgärder icke visat sig åstadkomma åsyftad verkan, ytterligare 2 motioner framkommit i ämnet, hvilka dock icke kunnat vinna Riksdagens bifall;

att Riksdagen visat sig vara välvilligt stämmd med afseende på premieobligationslån;

att Riksdagen år 1890 ingick till Kongl. Maj:t med skrifvelse om inrättande af industrilotterier; men

att Riksdagen ej mindre än sex gånger, nemligen åren 1834—35, 1840—41, 1868, 1873, 1888 och 1889, afslagit yrkanden om inrättande af statslotterier.

De skäl, hvilka hufvudsakligen anförts mot stats-penninglotterier, hafva i korthet varit följande:

Alla slags hazardspel äro förderfliga och böra icke af lagarna skyddas. Hoppet om en hög vinst mot låg insats alstrar hos hazardspelaren håglöshet och lättja. Detta hopp, sviket, lemna åter rum åt andra, än mer förderfvande passioner. Hazardspelaren bygger sin lycka på sin motspelares fall. Den ene finner anledning till förnöjelse uti den andres motgångar, och sålunda försvagas eller lossas slutligen de band af inbördes välvilja och deltagande, hvarigenom samlifvet förlijufvas. Lotterierna måste räknas till hazardspel. Visserligen verka de egentliga hazardspelen mera direkt och åstadkomma större förluster för enskilda, men lotterierna skada mera allmänt. Lotterierna locka de mindre bemedlade att under fåfångt hopp offra medel, hvilka de för sitt och de sinas uppehälle eljest så väl behöfva. Staten saknar ej tillfälle att på anständigare sätt än genom lotterispel vinna behöfliga inkomster.

De skäl åter, hvilka hufvudsakligen anförts till förmån för inrättande af statslotterier, hafva varit följande: Eganderättens helgd och dess fria utöfning, den första grundpelare för all samhällsordning, borde utestänga från lagen alla andra föreskrifter än dem, som lemna skydd mot svek och bedrägeri. Hazardspel äro sålunda att räkna bland sådana nödvändiga olägenheter, äfven uti väl inrättade samhällen, hvilka det ej tillkommer lagen att afhjelpa, men hvaraf de skadliga följderna likväl böra mildras genom regeringens vaksamhet och en efter omständigheterna lämpad polis. Vid lotterispel inträffa längre och kortare mellantider, under hvilka spelaren eger tillfälle att öfverlemna sig åt lugnare öfvervägande af det äfventyr han, i anseende till sin ställning, bör och vill underkasta sig. Den möjligen blifvande behållna vinsten å lotterispelet är ej beräknad på hvarje spelares större förlust, utan grundar sig fastmer å det större, alldeles obegränsade antal spelare, hvilka kunna på en gång deruti deltaga. Då spelustan statslotteri förutan icke visat sig, trots skärpta lagbestämmelser, kunna stäffas, men stora summor gå till utlandet, har staten att genom ett statspenninglotteri emotse stora inkomster, och millioner kronor, som nu gå till utlandet, stanna inom våra egna landamären.

I fråga om de belopp, som för lotterispel anses utgå från vårt land till utlandet samt om andra staters inkomst af lotterier torde utskottet få hänvisa till Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o (6) 35 vid 1889 års riksdag.

Hvad nu föreliggande motion vidkommer, så har motionären icke anført något nytt skäl till stöd för sitt förslag utöfver de vid föregående riksdagar gång efter annan åberopade och lika ofta vederlagda samt af Riksdagen underkända skälen för motioner i enahanda syfte. Det förefaller därför utskottet, att de anförda skälen icke heller i år borde af Riksdagen godkännas.

Kongl. förordningen af den 6 augusti 1881 angående förbud mot lotterier m. m. förbjuder bland annat spel å utländska lotterier i den mening, att ingen är tillåtet att för egen eller andras räkning utbjuda eller afyttra lott eller annat bevis om rätt till delaktighet i dylikt företag eller att kungöra försäljning af sådant bevis samt stadgar ett ända till 1,000 kronor gående vite för öfverträdelse af denna förordning. Att detta oaktadt ett stort antal svenska medborgare deltaga uti spelet å ut-

ländska lotterier och att stora summor i och för lotterispel årligen gå till utlandet, är att beklaga, äfven om spelarnes antal och de utgående beloppen icke skulle vara af den omfattning motionären framhåller. Att något om möjligt bör göras för att råda bot mot detta onda, är en mening som torde vinna allt mera utbredning. Men att botemedlet skulle vara att finna uti inrättande af ett svenskt stats-penninglotteri, kan utskottet för sin del icke medgifva. Det förefaller utskottet, som om detta sätt att bota snarare vore att förvärra det onda.

Har det under gångna tider visat sig, att, trots i författningarne lagda hinder mot spel å utländska lotterier, allmänheten inom vårt land dock deltagit och deltagit i spel å sådana lotterier så allmänt som motionären framhåller, så lär det förhållande mer än något annat tala emot utvidgande af tillfällena att spela på lotterier. Ty skulle svenska staten inrätta ett penninglotteri, så kan man vara förvissad om, att spel-lustan dermed skulle hos det stora flertalet af landets inbyggare blifva väckt och i oroande grad utöfvad. Visserligen beräknas staten komma att af den öfverhandtagande spellustan skörda rätt stora inkomster, men man kan med fog ifrågasätta, om icke fördelen af dylika inkomster för statskassan, ginge de också upp till några millioner kronor per år, mer än motvägdes af den stora skada i såväl ekonomiskt som moraliskt afseende, landet i dess helhet komme att lida af penninglotterispelens inverkan på de särskilda deltagarne uti dessa spel.

Motionären antager, att de summor, hvilka nu i och för lotterispel gå till utlandet, skulle, för den händelse ett stats-penninglotteri inrättades, stanna inom landet. Huru stora de ifrågavarande beloppen äro, har årets motionär lika litet som föregående årens motionärer kunnat konstatera, liksom dessa belopp icke heller lära kunna fullt beräknas. I alla händelser torde de icke vara af den omfattning motionären förutsätter. Icke heller lär det få anses bevisadt, att penningutströmningen från vårt land genom inrättande af ett inhemskt penninglotteri komme att upphöra eller ens i väsentlig grad minskas. Det kunde deremot komma att ställa sig så, helst som de flesta spelarne å utländska lotterier torde vara att finna i södra delen af riket, att spelet å de utländska lotterierna komme att fortfara i oförminskad skala, under det att samtidigt spelet å det svenska statslotteriet blefve temligen lifligt. Vid sådant förhållande vore med den föreslagna anordningen ingenting vunnet, men mycken skada deremot åstadkommen.

Då Riksdagen hittills städse sträfvat att motverka spel å penninglotterier och för den skull påyrkat dels förbud mot lotterier i allmänhet, dels skärpta bestämmelser mot spel å in- och utländska lotterier och dels

indragning af de två lotterier, af hvilka staten haft inkomst, äfvensom sex särskilda gånger afslagit motioner om inrättande af stats-penninglotterier; men motionärens förslag går i motsatt riktning och afser att allmångöra penninglotterispelet i vårt land, så torde ensamt detta förhållande utgöra tillräckligt skäl för afslag.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att herr Sjös nu föreliggande motion icke må för-
anleda någon Andra Kammarens åtgärd.

Stockholm den 26 mars 1895.

På utskottets vägnar:

H. AMNÉUS.

Herrar *M. Alsterlund*, *C. T. Lind* och *C. F. Wallbom* hafva begärt
få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen af denna motion.
